

Croatian A: literature – Standard level – Paper 1
Croate A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Croata A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite književnu analizu **jednog** od dva navedena teksta. U svojoj analizi morate odgovoriti na oba navedena pitanja-smjernice:

1.

5 Vlak se zaustavio teško, dugo cvileći i podrhtavajući, kao od iscrpljenosti. I sama je podrhtavala zajedno sa vlakom sve dok nije stupila na čvrsti betonski peron. Sakupilo se tako pritom nekih desetak sati vožnje, prvih nekoliko ranih večernjih pa većina noćnih i na kraju par umornih jutarnjih. Ugodnih isprva, jer su se još i mogli promatrati potamnjeni krajolici i udaljena sela.

10 Uvijek kada je tako iz vlaka promatrala udaljena mala sela, odmaknuta daleko od željezničke pruge i prilijepljena uz obronke planina, sastavljena od svega nekoliko kuća stisnutih jedne uz drugu, osobito u sumrak i večer kad su svjetla u kućama već upaljena i kad zemlja potamni i ne vidi se više, propadne u sebe samu, a jedini prostor oko mirnih, dremljivih sela je zvjezdano nebo i još dalje svemir, pitala bi se tada svaki puta kao uostalom i dan-danas, o ljudima iza tih osvjetljenih prozora. Zamišljala ih je unutra, odrasle žene i muškarce, umorne od poslova i bez želja, mladiće i djevojke koji sanjaju šetnju prvim susjednim udaljenim gradićem i njegovim slabo osvjetljenim ulicama. Zamišljala ih je tako u jedinstvenom prostoru, kako sjede okupljeni zajedno i nešto rade tek da bi prikrili odvojenost jedno od drugoga mislima i vlastitom
15 čežnjom...

20 Vidjela je djevojčicu oslonjenu laktima na prozorsku dasku, lica u dlanovima i vrućim čelom uz hladno staklo prozora, kako širom otvorenih očiju punih čežnje gleda u noć i koja uvijek lako zadrhti od nejasne želje ugledavši srebrnu tamnu zmiju vlaka sa sjajnim žutim prozorima kako razdire tamu u dnu horizonta, juri udaljenom blijedom ravnicom i nestaje u zvjezdanom nebu na suprotnoj strani.

Stoji sama sa kovčegom na malenom peronu i čeka vlak, penje se i sjeda uz prozor i tako tone širom otvorenih očiju u san. Putuje velikim vlakom daleko, vrlo daleko odavde, sve do velikog blještavog grada.

25 Mислеći na to, svaki puta bi je i samu prožeo osjećaj vlastite osamljenosti i nejasne, nerazumljive tuge.

30 Putovanje se nastavljalo i slijedili su kasni i prohladni, vlažni noćni sati, rastrzani prodornim pištanjima lokomotive i graničnim pregledima u sivim uniformama sa bunovnim, napola odjevenim putnicima koji, posrćući, zatvorenih očiju guraju svoje putovnice kroz vrata spavaćih odjeljaka naslonjeni pritom leđima ili čelom na vrata, mlohavih udova i znojem slijepljene i raščupane kose, nastavljaju tako spavati i onih nekoliko minuta koliko traje pregled dokumenata i carinska kontrola. Oni drugi koji moraju odgovarati na neka pitanja, jedva protiskuju glas kroz stisnuta grla i govore onemoćalim, visokim glasovima ili sporim promuklim. Izvana, sa slabo osvjetljenih blijedih perona, dopiru svježiji, žustriji glasovi budnih strojovođa i prometnika te ljutiti, strogi glasovi milicionara i graničara, lupkaju užurbani koraci cokula i
35 odjekuju zvonko laki, nemarni udarci sprovodnika vlakova čekićem po kotačima i osovinama vagona. Sa svim tim zvukovima miješali su se još i nesigurni, histerični i kreštavi glasovi, podvikivanje i dozivanje novih putnika, tjeskobnih i užurbanih da nađu slobodna mjesta i započnu putovanje.

40 U jednom kupeu nastalo je komešanje, neka je žena vrisnula nakon čega je uslijedila lupa
cipela, trčali su ljudi po hodniku vlaka, gore dolje. Jedna mlada vrlo mršava djevojka beživotno
je ležala blijeda na plišanom sjedištu zelene boje, vedrije no lice mlade žene. Onda su se
začuli teški ali odlučni koraci. Došla je kondukterka, velika žena ogromnih prsiju koje niti velika
uniforma nije mogla zadržati pa je dugmad bila naherena i prijetilo je da će popucati konci a
45 službena dugmad odletjeti na sve strane kao tanad. Kosa joj je bila umjetno blond i bez sjaja
sa svjetlucavim poluokruglim plastičnim držačem oko glave, kao dijadema. Vještim pokretom
zabacila je svoju konduktersku torbicu na leđa, čučnula i nagnula se nad djevojku. Mlohavo lice
kondukterke oblijepljeno jeftinim, roza tekućim puderom kao malterom zagledalo se na tren u
beživotno lice, namrštila se i nezadovoljno mahnula dva-tri puta glavom.

50 „Tko ima vode? Dajte vode!“ naredila je dubokim i strogim glasom, očigledno znajući
držati mirnoću i autoritet. Netko je brzo dodao bocu mutne vode, kondukterka je povukla
snažno iz boce mljackajući crvenim karminskim usnama i potom uz nagli pokret glave prema
licu mlade djevojke ispljunula snažan mlaz vode na njezino lice. Uzela je potom lice djevojke
između svojih krupnih dlanova i dobro ju protresla. Ova je otvorila oči, prvo malo, potom ih je
55 razrogačila, skupila noge ispod sebe, gotovo odskočila sa energijom nepriličnom za njezino
stanje od malo prije i brzo sjela u ugao, podalje od mlaza vode.

„Dobro sam, u redu je.“

„Hoćeš u bolnicu?“ pitala je stroga kondukterka kao da ne postoji neko drugo rješenje.

„Ne, ne“, požurila je djevojka i ponovno pobljedila.

60 „Posve sam dobro, nije to ništa, tako mi se nekada desi... ne, ne u bolnicu, evo vidite sve
je u redu.“

Đurđa Knežević, *Gutanje vjetra* (2005)

- (a) Analizirajte kako i zašto pripovjedačica kontrastira naivno sanjarenje djevojčice sa sela i neugodno iskustvo mlade djevojke unutar vlaka u ovom ulomku.
- (b) Analizirajte kako zvukovi i boje služe opisima tih dviju situacija.

2.

Samotno drvo

- Šumjelo si, sámó, sred ravnice,
Radosti vjetra; i vesele ptice
Skrivalo krošnjom, velikom ko šuma;
U sjeni tvojoj skitnica je s drumá
- 5 Slušao tajno sve muzike stiha;
 Napjeve silni i tužaljko tiha!
- Spoznaja tvoja: korijenje duboko,
A nadahnuća: sve granje visoko;
List svaki bješe skladan stih i rima,
- 10 Jesenji plaču i tišino zima;
 Jesen ti zlatom svaki stih okova,
 A zima srebrom u snu te darova!
- Proljetni svate, ovjenčavan cvijetom,
Sunčani kralju, krunjen svijetlim ljetom,
- 15 Opjevan pjesmom gnijezdā i oblakā,
 Zori — na žice od sunčanih zraka,
 U luku granā, tvojih moćnih lira —
 Znao je lahor da tihano svira!
- A sad ne šumiš: šúme tebi vrane;
20 Srušena krošnja, posječene grane;
 Izmrcvareni, ko obješenici,
 Što s tebe vise, tvoji su oblici, —
 I kao oni, bez ruku, bez glavā,
 Tvoja se strašna sjena ocrtava.

Ivan Goran Kovačić,
Sabrana djela Ivana Gorana Kovačića, Svezak IV: Pjesme/prepjevi (1983)

- (a) Kako promjena lirskog ugođaja u zadnjoj kitici doprinosi značenju pjesme?
- (b) Analizirajte zvukove i načine na koje različite auditivne odlike ostvaruju lirski ugođaj.